

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 340/08-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 18. septembra 2008 predbežne prerokoval sťažnosť J. Z., P., t. č. vo výkone väzby L., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na obhajobu a základného práva na osobnú slobodu zaručených Ústavou Slovenskej republiky postupom Okresného riaditeľstva Policajného zboru Poprad, Úradu justičnej a kriminálnej polície, postupom Okresnej prokuratúry Poprad v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Pv 921/06 a postupom Okresného súdu Poprad v konaniach vedených pod sp. zn. 0 Tp 333/2006 a sp. zn. 6 T 32/2008 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť J. Z. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 26. mája 2008 doručená (doplnená 13. augusta 2008) sťažnosť J. Z., P., t. č. vo výkone väzby L. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na obhajobu a základného práva na osobnú slobodu (bez ich bližšej konkretizácie) zaručených Ústavou Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného riaditeľstva Policajného zboru Poprad, Úradu justičnej a kriminálnej polície (ďalej len „OR PZ“), postupom

Okresnej prokuratúry Poprad (ďalej len „okresná prokuratúra“) v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Pv 921/06 a postupom Okresného súdu Poprad (ďalej len „okresný súd“) v konaniach vedených pod sp. zn. 0 Tp 333/2006 a sp. zn. 6 T 32/2008.

Zo sťažnosti a z jej doplnenia vyplynulo, že sťažovateľ je okresným súdom v konaní vedenom pod sp. zn. 6 T 32/2008 väzobne stíhaný pre zločin znásilnenia podľa § 199 ods. 1 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“) a pre prečin nebezpečného vyhrážania podľa § 360 ods. 1 Trestného zákona. Do väzby bol vzatý uznesením sudcu okresného súdu pre prípravné konanie č. k. 0 Tp 333/2006-13 zo 6. októbra 2006 a prípravné konanie skončilo podaním obžaloby okresnou prokuratúrou okresnému súdu č. k. 2 Pv 921/06-297 z 27. marca 2008.

Podľa názoru sťažovateľa od začatia trestného stíhania jeho osoby vyšetrovateľ OR PZ, prokurátorka okresnej prokuratúry a okresný súd porušovali jeho základné práva na obhajobu a osobnú slobodu. Tieto tvrdenia sťažovateľ opiera najmä o tieto skutočnosti:

Vyšetrovateľ OR PZ po začatí trestného konania odmietal vyhovieť žiadosti sťažovateľa o obhajcu s odôvodnením, že ho „*nepotrebuje*“ a nemá naňho „*nárok*“, napokon však „*vyšetrovateľ*“ na naliehanie „*priviedol obhajcu - svojho známeho..., ktorý namiesto toho, aby*“ sťažovateľa „*zastupoval, stretával sa s... poškodenou, a radil jej, a nie*“ sťažovateľovi. Obhajca údajne „*robil to, čo mu povedal vyšetrovateľ a prokurátorka a nie to, čo mal*“.

Sťažovateľ ďalej tvrdí, že „*prokurátorka aj s vyšetrovateľom zavádzali a vedome klamali vo svojich uzneseniach, že... poškodenej napísal listy, kde... sa jej vyhrážal a ovplyvňoval ju*“, čoho následkom bolo to, že mu „*navrhli a dali B-čko, čiže kolúznú väzbu*“. Týmto konaním podľa názoru sťažovateľa vyšetrovateľ OR PZ a prokurátorka okresnej prokuratúry zneužili svoju právomoc pri rozhodovaní o zmene väzobného dôvodu, pretože tieto listy, ktoré s touto trestnou vecou nemali „*nič spoločné*“, boli do spisu nimi „*podstrčené*“ ako také, ktoré mali s touto vecou súvisieť.

Postup „*vyšetrovateľa*“ a „*prokurátorky*“ sťažovateľ namieta aj v súvislosti s tým, že mu „*bezodôvodne... súkromnú aj úradnú poštu cenzúrovali*“ a zadržovali, príp. zdržiavali inú korošpodneciu v čase, keď sa nachádzal vo väzbe.

K porušeniu základného práva sťažovateľa na obhajobu malo dôjsť aj tým, že v rámci trestného konania došlo k vypracovaniu dvoch znaleckých posudkov týkajúcich sa jeho duševného stavu, a to napriek tomu, že vyšetrenie súdnymi znalcami z odboru psychiatrie odmietol, a navyše uznesenie o pribratí súdnych znalcov mu bolo doručené oneskorene.

V sťažnosti pred ústavným súdom sťažovateľ namietal aj skutočnosť, že „*ani raz... nebol na pojednávaní, keď sa rozhodovalo*“ o jeho žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu. Taktiež mu nebolo umožnené po skončení vyšetrovania preštudovať vyšetrovací spis a „*doplniť vyšetovanie o dôkazy a úkony*“ slúžiace na jeho obhajobu, „*hoc bol*“ za ním vyšetrovateľ OR PZ, ale sťažovateľ sa kvôli hladovke necítil dobre, preto „*povedal vyšetrovateľ, že príde o týždeň..., ale viac neprišiel*“, pritom podľa slov sťažovateľa nebol vypočutý k dvom skutkom, ktoré sa mu kladú za vinu, a ani mu nebol „*pridelený obhajca k dvom novým skutkom, z ktorých*“ bol obvinený. Uvedené svedčí o tom, že aj obžaloba okresnej prokuratúry bola podaná „*nezákonne a predčasne*“.

Napokon sťažovateľ vidí porušenie svojich základných práv v tom, že od 30. marca 2008, keď mu uplynula doba trvania väzby v zmysle rozhodnutí z prípravného konania, sa naďalej protiprávne nachádza vo väzbe, pretože „*prokurátorka nedodržala podľa zákona lehotu na podanie obžaloby, keď*“ sťažovateľovi „*poslala vyrozumenie, že podala... 27. 3. 2008 obžalobu, ktorá je datovaná razítkom až 1. 4. 08, čiže 2 dni po lehote prepustenia a ukončenia väzby*“. Ďalej sťažovateľ tvrdí, že 7. apríla 2008 mu bolo oznámené uznesenie okresného súdu č. k. 6 T 32/2008-736, ktorým rozhodol, „*že dôvody väzby trvajú aj po 4. 4. 08*“. Predtým však, 25. marca 2008, bolo sťažovateľovi doručené uznesenie okresného súdu č. k. 0 Tp 333/2006-161, ktorým mu okresný súd do trvania väzby v prípravnom konaní nezarátal dobu 5 dní, počas ktorých sa nemohol zúčastniť na úkonoch zo zdravotných dôvodov. Zároveň okresný súd predĺžil väzbu z prípravného konania do 4. apríla 2008. Proti tomuto uzneseniu podal sťažovateľ sťažnosť, o ktorej však do podania sťažnosti na ústavnom súde nebolo rozhodnuté. Takýto postup okresného súdu považuje sťažovateľ za porušenie jeho základných práv, ktoré mu zaručuje ústava.

Vzhľadom na uvedené žiada, aby ústavný súd rozhodol o jeho „*protizákonnom držaní vo väzbe*“, aby bol „*prepustený z väzby*“ na slobodu, ďalej aby „*bola vec vrátená do prípravného konania*“, aby „*boli urobené všetky úkony, ktoré... navrhol*“, a aby jeho

„prípado bol pridelený do iného kraja“. Záverom sťažovateľ požiadal o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom a zdôraznil, že jeho sťažnosť smeruje proti „rozhodnutiam Okresného súdu Poprad, Okresnej prokuratúre Poprad... a proti vyšetrovateľovi... a jeho vyšetrovaniu“.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

V prvom rade ústavný súd poznamenáva, že v zmysle ustanovenia § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde je viazaný návrhom na začatie konania (okrem prípadov výslovne

uvedených v tomto zákone – čo nie je tento prípad). Preto ústavný súd z tohto hľadiska posudzoval namietané porušenie základných práv sťažovateľa na obhajobu a osobnú slobodu iba vo vzťahu k postupu a rozhodnutiam orgánov verejnej moci, ktoré výslovne za porušovateľov svojich základných práv označil, t. j. OR PZ, okresnú prokuratúru a okresný súd.

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo teda posúdenie, či postupom OR PZ, postupom okresnej prokuratúry v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Pv 921/06 a postupom okresného súdu v konaniach vedených pod sp. zn. 0 T 333/2006 a sp. zn. 6 T 32/2008 došlo k porušeniu základných práv sťažovateľa na obhajobu a na osobnú slobodu zaručených ústavou.

1. Sťažovateľ predovšetkým namietal porušenie ním označených základných práv vyšetrovateľom OR PZ a okresnou prokuratúrou v už skončenom prípravnom konaní, a to ich nezákonným postupom v súvislosti s voľbou (resp. ustanovovaním) osoby obhajcu, ďalej s cenzúrou a zadržiavaním korešpondencie počas pobytu sťažovateľa vo väzbe, so znaleckým dokazovaním, s preštudovaním vyšetrovacieho spisu, s nevypočutím k dvom skutkom kladeným za vinu sťažovateľovi a v súvislosti s podaním obžaloby. Vo vzťahu k okresnému súdu namietal nezákonnosť svojho zotrvania vo väzbe po 30. marci 2008, keď mu mala skončiť lehota trvania väzby z prípravného konania, a taktiež namietal svoju neprítomnosť pri rozhodovaní o väzbe.

Ústavný súd už v rámci svojej judikatúry vyslovil, že princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu (čl. 127 ods. 1 ústavy „...ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) je ústavným príkazom pre každú osobu. Preto každá fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá namieta porušenie svojho základného práva, musí rešpektovať postupnosť tejto ochrany a požiadať o ochranu ten orgán verejnej moci, ktorý je kompetenčne predsunutý pred uplatnenie právomoci ústavného súdu (podobne II. ÚS 148/02, IV. ÚS 78/04, I. ÚS 178/04, IV. ÚS 380/04).

Podľa § 210 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“) obvinený, poškodený a zúčastnená osoba majú právo kedykoľvek v priebehu vyšetrovania alebo skráteného vyšetrovania žiadať prokurátora, aby bol preskúmaný postup policajta, najmä aby boli odstránené priet'ahy alebo iné nedostatky vo vyšetrovaní alebo skrátenom vyšetrovaní. Policajt musí žiadosť prokurátorovi bez meškania predložiť. Prokurátor je povinný žiadosť preskúmať a o výsledku žiadateľa upovedomiť.

Podľa § 10 ods. 8 písm. a) Trestného poriadku policajtom sa na účely tohto zákona rozumie vyšetrovateľ Policajného zboru.

Podľa § 230 ods. 1 Trestného zákona dozor nad dodržiavaním zákonnosti pred začatím trestného stíhania a v prípravnom konaní vykonáva prokurátor.

Z uvedeného vyplýva, že pokiaľ sťažovateľ namieta nezákonnosť postupu vyšetrovateľa OR PZ v prípravnom konaní, čo malo viesť k porušeniu jeho označených základných práv, potom mohol a mal využiť jemu dostupné právne prostriedky a domôcť sa ochrany svojich práv a zvlášť základného práva na obhajobu podaním sťažnosti proti postupu vyšetrovateľa OR PZ, o ktorej bola oprávnená a povinná rozhodnúť okresná prokuratúra v rámci výkonu dozoru na dodržiavaním zákonnosti v prípravnom konaní.

V danom prípade však sťažovateľ súčasne namieta aj zákonnosť postupu okresnej prokuratúry v jeho trestnej veci, a to aj v spojitosti s postupom vyšetrovateľa OR PZ, preto ústavný súd najprv skúmal otázku, či sa taktiež proti postupu okresnej prokuratúry mohol sťažovateľ domôcť ochrany prípadného porušenia jeho základných práv na obhajobu a na osobnú slobodu pred iným orgánom verejnej moci.

Sťažovateľ v sťažnosti pred ústavným súdom predovšetkým namietal postup prokurátorky okresnej prokuratúry (často spoločný s postupom vyšetrovateľa OR PZ), ktorý nebol podľa jeho názoru v súlade so zákonom, čo v konečnom dôsledku vyústilo do

neoprávnenosti, neopodstatnenosti a predčasnosti obžaloby podanej 27. marca 2008 okresnou prokuratúrou okresnému súdu.

Podľa § 243 ods. 1 Trestného poriadku obžaloba podaná na súde pre zločin s hornou hranicou trestnej sadzby prevyšujúcou osem rokov (prípád sťažovateľa, pozn.) sa predbežne prejedná na verejnom zasadaní; aj na neverejnom zasadaní sa môže obžaloba predbežne prejednať, ak prichádza do úvahy rozhodnutie podľa § 244 ods. 1 písm. a) až i).

Podľa § 243 ods. 2 Trestného poriadku pri predbežnom prejednaní obžaloby preskúma súd obžalobu a zákonnosť dôkazného materiálu. Predseda senátu alebo ním poverený člen senátu podá správu, či obžaloba bola doručená oprávneným osobám a zameria sa na otázky, ktoré treba riešiť.

Podľa § 243 ods. 3 Trestného poriadku pri predbežnom prejednaní obžaloby môže súd vyslúchnuť obvineného aj poškodeného a zadovážiť aj ďalšie potrebné vysvetlenia a zistiť, či prokurátor a obvinený nechcú uzavrieť dohodu o vine a treste.

Podľa § 244 ods. 1 písm. h) Trestného poriadku pri predbežnom prejednaní obžaloby súd obžalobu odmietne a vráti vec prokurátorovi, ak zistí závažné procesné chyby, najmä že boli porušené ustanovenia zabezpečujúce práva obhajoby.

Z citovaných ustanovení Trestného poriadku vyplýva, že ak došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na obhajobu v prípravnom konaní a pri podaní obžaloby (t. j. vyšetrovateľom OR PZ a okresnou prokuratúrou), potom tomuto právu môže a musí poskytnúť ochranu okresný súd pri predbežnom prerokovaní obžaloby. Okresný súd je teda tým súdom, ktorý v tejto veci rozhoduje o základnom práve alebo slobode v zmysle ustanovenia čl. 127 ods. 1 i. f. ústavy.

Vo vzťahu k námietke nezákonného postupu okresnej prokuratúry v ostatných záležitostiach, o ktorých nebol oprávnený rozhodovať okresný súd, mal sťažovateľ možnosť podať podnet na preskúmanie zákonnosti postupu a rozhodnutia okresnej prokuratúry,

o ktorom by rozhodovala nadriadená - Krajská prokuratúra v Prešove, ktorá je rovnako povinná na základe uvedeného poskytnúť ochranu základným právam sťažovateľa.

Obdobná situácia platí aj vo vzťahu k rozhodovaniu okresného súdu o väzbe (o zmene jej dôvodov, o jej trvaní, resp. spôsobe rozhodovania o nej – verejné zasadnutie za prítomnosti sťažovateľa), v ktorom sťažovateľ videl porušenie jeho základného práva na osobnú slobodu.

Podľa § 72 ods. 1 Trestného poriadku rozhodnutím o väzbe sa rozumie rozhodnutie o vzatí alebo nevzatí obvineného do väzby, o žiadosti o prepustenie z väzby, o ďalšom trvaní väzby, o zmene dôvodov väzby, o návrhu na predĺženie lehoty väzby a rozhodnutie prokurátora o prepustení obvineného z väzby.

Podľa § 83 ods. 1 Trestného poriadku proti rozhodnutiu o väzbe je prípustná sťažnosť.

Podľa § 189 ods. 1 Trestného poriadku uznesenie možno napadnúť pre a) nesprávnosť niektorého jeho výroku, b) zrejmy rozpor výroku s odôvodnením, alebo c) porušenie ustanovení o konaní, ktoré uzneseniu predchádzalo, ak toto porušenie mohlo spôsobiť nesprávnosť niektorého výroku uznesenia.

Z uvedeného vyplýva, že sťažovateľ sa aj v tomto prípade mohol domôcť ochrany svojich základných práv podaním sťažnosti proti rozhodnutiam okresného súdu vydaných jednak v konaní vedenom pod sp. zn. 0 T 333/2006 v rámci prípravného konania, tak aj v konaní vedenom pod sp. zn. 6 T 32/2008 v rámci súdneho konania, o ktorých bol oprávnený konať a rozhodnúť Krajský súd v Prešove (ďalej len „krajský súd“). Sťažovateľ postup ani rozhodnutia krajského súdu sťažnosťou pred ústavným súdom nenapádal, preto ich ústavný súd z hľadiska možného porušenia základných práv a slobôd ani nepreskúmal.

Ako z dosiaľ uvedeného vyplýva, všetky doteraz spomenuté námietky teda sťažovateľ mohol uplatniť pred iným - všeobecným súdom (príp. iným orgánom verejnej moci), v právomoci ktorého by bolo poskytnutie ochrany označených základných práv sťažovateľa.

Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07).

Na základe uvedených skutočností ústavný súd po predbežnom prerokovaní sťažnosť v týchto častiach podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol pre nedostatok svojej právomoci.

2. Sťažovateľ v sťažnosti pred ústavným súdom ďalej namietal aj porušenie jeho základného práva na osobnú slobodu vyšetrovateľom OR PZ a okresnou prokuratúrou, a to v súvislosti s rozhodovaním o väzbe, keď došlo k zmene väzobného dôvodu.

Z ustanovení Trestného poriadku (§ 72 ods. 2) jasne a zreteľne vyplýva, že o väzbe (a teda aj o zmene dôvodov väzby - § 72 ods. 1 Trestného poriadku) rozhoduje súd a v prípravnom konaní na návrh prokurátora sudca pre prípravné konanie. Je teda zrejmé, že vyšetrovateľ OR PZ ani prokurátorka okresnej prokuratúry o zmene dôvodov väzby sťažovateľa nerozhodovali.

Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu o zjavne neopodstatnený návrh ide vtedy, keď namietaným postupom všeobecného súdu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom všeobecného súdu a základným právom, ktorého porušenie sa namietalo, prípadne z dôvodov, ktoré spočívajú v osobitnostiach konania pred všeobecným súdom. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť považuje ústavný súd takú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného

práva alebo slobody, ktorej opodstatnenosť alebo neopodstatnenosť by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (IV. ÚS 74/02).

Pretože medzi namietaným porušením základného práva sťažovateľa na osobnú slobodu a postupom vyšetrovateľa OR PZ a okresnej prokuratúry nemožno nájsť žiadnu príčinnú súvislosť, ústavný súd sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol pre jej zjavnú neopodstatnenosť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Vzhľadom na skutočnosť, že sťažnosť sťažovateľa bola odmietnutá ako celok, neprichádzalo do úvahy, aby ústavný súd rozhodoval o ďalších požiadavkách sťažovateľa (prepustenie z väzby na slobodu a pod.), ako aj jeho žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. septembra 2008